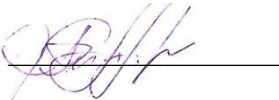

**Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського**

Кафедра права, філософії та політології

ПОГОДЖЕНО
Протокол № 1 від 25 серпня 2023 р.
Завідувач кафедри
проф. Чорний О.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчального курсу

«ЛОГІКА»

Галузь знань – 08 Право
Спеціальність – 081 Право
Освітній ступінь – бакалавр
Форма навчання – денна/заочна
Форма підсумкового контролю – залік

2023 -2024 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри:

Права, філософії та політології

Протокол № 1 від 25 вересня 2023 року

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: канд. філос. наук, доцент Чорна Л.С. Проф. Чорний О.О.

Мова навчання українська.

Мета та завдання навчальної дисципліни.

Основна мета курсу «Логіка» - розвинути у студентів саму здатність мислення, ввести їх у світ головних принципів і операцій людського мислення, озброїти їх теоретичними знаннями про форми абстрактного мислення.

Завдання курсу: глибоке оволодіння студентами знаннями, які допомагають в процесі мислення усувати все нелогічне-неясне, суперечливе та бездоказове. Навчитися ефективно використовувати логічні закони і операції на практиці, в процесі міркування, прийняття рішень, спілкування, суперечок, вирішення конфліктів.

Зміст дисципліни реалізується у трьох блоках – теоретичному, практичному та блоці самостійної роботи. Теоретичний блок складається з десяти органічно пов'язаних тем. Практичний блок та розділ самостійної роботи включають теми, передбачені для вивчення на семінарських заняттях, підготовку рефератів та їх захист, виконання письмових контрольних робіт, індивідуальну роботу студентів над першоджерелами та іншою літературою. Крім того, надається повний список рекомендованої літератури, вивчення якої допоможе розширити та поглибити знання студентів з курсу “Логіка”.

Вимоги до знань та умінь студентів:

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Логіка” студенти повинні:

Знати:

- Основні принципи і закони правильного мислення;
- Логічні прийоми формування понять: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування і узагальнення;
- Структуру та класифікацію суджень;
- Зміст та загальну характеристику умовиводів;
- Особливості гіпотези як форми розвитку знань;
- Сутність логічної аргументації;
- Основні закономірності полеміки;
- Особливості використання логічних знань в різних професіях.

Уміти:

- Розкривати зміст основних форм абстрактного мислення: понять, суджень і умовиводів;
- Використовувати логічні принципи і закони для аналізу конкретних ситуацій;
- Проводити операції над поняттями та їх класами;
- Застосовувати різні види гіпотез в роботі;
- Використовувати логічне та історичне мислення.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Обсяг навчальної дисципліни (денна форма)	Обсяг навчальної дисципліни (заочна форма)
Статус навчальної дисципліни: нормативна Рік підготовки: 1 Семестри: 1 Кількість кредитів ECTS: 3	Загальна кількість годин: 90 Шифр та назва спеціальності: 081 «Право» Галузь знань 08 Право Лекції <i>теоретична підготовка</i> : 16 Практичні: 14 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік	Загальна кількість годин: 90 Шифр та назва спеціальності: 081 «Право» Галузь знань 08 Право Лекції (<i>теоретична підготовка</i>): 8 Практичні: 4 Самостійна робота: 78 Вид контролю: залік

Очікувані результати навчання (програмні результати навчання, загальні та фахові компетентності), що формуються у процесі вивчення дисципліни «Логіка»:

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 6	Навички використання комунікаційних технологій.
ЗК 7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 8	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 9	Здатність працювати в команді.

ЗК 10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
СКЗ.	Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи..
Програмні результати навчання	
ПРН 5	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.
ПРН 6	Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.
ПРН 11	Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість год	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	16	1	до 5
Робота на практичному занятті	14	7	до 56
Самостійна робота:	60	1,5	до 14
Залік			до 25
Усього:			до 100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту	для заліку

діяльності		(роботи), практики	
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань студентів:

Рівень знань студентів оцінюється за параметрами: „*зараховано*“, „*не зараховано*“.

„*Зараховано*“ - знання оцінюються як достатні, якщо студент демонструє вільне володіння питаннями програми, безпомилково виконує практичні завдання. При відповіді на теоретичні питання допускаються деякі неточності.

„*Не зараховано*“ - виставляється, якщо студент не володіє більшістю питань програми, не орієнтується в основних поняттях логіки.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і значення логіки.

Мислення як предмет вивчення логіки. Мислення як атрибутивна ознака людини. Філософсько-логічне розуміння процесу пізнання. Єдність чуттєвого пізнання і атрибутивного мислення. Об'єктивна обумовленість внутрішньої структури розумового процесу. Основні компоненти змісту думки як відображення дійсності. Роль мови в пізнанні. Мова та мислення. Функції мови: комунікативна, пізнавальна, регулятивна. Види мови: внутрішня, зовнішня, усна, письмова, звукова, не звукова. Природна та штучна мови.

Значення і роль логіки для науки і практики, для навчання і виховання. Логічне знання – необхідна умова для досягнення істини в процесі міркування. Причини зростання значення логіки в сучасному житті. Культура мислення та роль логіки в її формуванні і розвитку. Місце логічної культури в загальному соціальному процесі.

Тема 2. Історія логіки.

Виникнення логіки процес її формування. Логіка Давньої Індії (Веди, школа ньяя, буддистські теоретики логіки). Логіка Давнього Китаю (теорія імен, теорія висловлювання, теорія міркувань). Логіка Давньої Греції. Демокрит – інтуїція, аналогія, визначення понять, гіпотези тощо. Сократ – індукція, дедукція. Платон – логічна форма судження, визначення і поділ понять. Аристотель – основоположник логіки: розкрив сутність доведення, прийоми доведення і поділу, вказав на різницю між науковим і ненауковим знанням, вивів зміст трьох основних законів формальної логіки: закону тотожності, закону суперечності і закону виключеного третього.

Логіка Середньовіччя (схоластична логіка). Петро Іспанський, Михайло Псьол, Ібн Рушд, Вільям Шервуд, Жан Буридан, Дунс Скотт, П'єр Абеляр, Раймонд Луллій. Логіка епохи Відродження: Мішель Монтень, Бернадіно Телезіо, Еразм Роттердамський, Лоренцо Валла, П'єр Раме, Рудольф Гокленд. Логіка Нового часу: Френсіс Бекон, Томас Гоббс, Рене Декарт, Блез Паскаль, Бенедикт Спіноза, Готфрід Лейбніц, Іммануїл Кант, Георг Гегель.

Сучасна логіка: (кінець XIX ст.- поч. XX ст.). Класичний період розвитку: Дж.Буль, Огастес де Марган, Чарльз Сандерс Пірс, Готліб Фреге, Давид Гільберт, Бертран Рассел, Платон Порецький.

З історії логіки в Україні: І.Вишенський, М.Смотрицький, З.Копистецький, логіка в Києво-Могилянській академії, П.Лодій, О.Потєбня, Є. Войшвіло, М.Попович, С.Кримський, С.Васильєв, Є.Лєдніков, А.Конверський, С.Марценюк.

Тема 3. Поняття.

Поняття як початкова форма мислення. Поняття і слово. Основні логічні прийоми формування понять: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування і узагальнення. Роль понять в науці і в пізнанні дійсності. Зміст і обсяг поняття. Різноманітність ознак предметів. Логічні класи підкласи та елементи класу. Закон обернено пропорційної залежності між змістом і обсягом понять.

Види понять за обсягом: загальні (реєструючі і нереєструючі, збірні і розділові), одиничні універсальні, пусті. Види понять за змістом: конкретні, абстрактні, позитвні, негативні, безвідносні та співвідносні. Відношення між поняттями: порівняльні, не порівняльні, сумісні та несумісні. Основні типи сумісного співвідношення: тотожності, перетину, підпорядкованості, несумісні співвідношення: протилежності, суперечності та супідрядності. Визначення їх за допомогою кругів Ейлера і діаграми Венна.

Логічні операції над поняттями. Визначення (дефініція) поняття. Правила визначення понять. Функції визначення: пізнавальна, комунікативна. Реальні і номінальні визначення. Неявні визначення: контекстуальні, індуктивні, визначення через аксіоми. Правила визначення. Помилки при визначенні понять. Зв'язок визначення з формуванням і розвитком понять. Розподіл понять. Правила поділу понять. Дихотомічний поділ. Можливості в поділі понять. Класифікація, її види і значення. Роль понять у пізнанні, науці і практичній діяльності людей в різних сферах суспільного життя.

Тема 4. Судження.

Судження як основна форма мислення. Загальна характеристика суджень. Судження і речення. Прості і складні судження. Структура простого судження: суб'єкт, предикат, зв'язка, квантор. Символи та формули суджень. Розподіл суджень за змістом предикату: атрибутивні; екзистенціальні та релятивні; за якістю зв'язку: стверджувальні та заперечувальні; за обсягом суб'єкту: одиничні, часткові та загальні. Пізнавальне значення суджень. Судження за модальністю: можливості (проблематичні), дійсності (асерторичні) і необхідності (анодиктичні). Достовірність суджень. Розподіленість термінів у судженнях. Схеми відношень між термінами в категоричних судженнях (за Ейлером). Значення розподіленості термінів. Загальна (двозначна) логіка і плюралізм мислення.

Відношення між видами суджень: контрарності, субконтрарності, підлеглості, суперечності. Логічний квадрат. Встановлення відношень між судженнями за правилами логічного квадрата. Основні види складних суджень. Утворення складних суджень з простих за допомогою логічних союзів. Кон'юнктивні судження. Проста і складна диз'юнкція. Імплікативне судження. Судження еквівалентності і заперечення. Табличне визначення основних логічних зв'язок. Роль практики в підтвердженні істинності суджень.

Логічний аналіз висловлювань. Логіка запитань і відповідей. Функції і структура запитань. Види запитань. Види відповідей. Місце логічного аналізу думок в науці та буденному житті. Пізнавальне і практичне значення суджень у діяльності людей у різних сферах суспільного життя.

Тема 5. Основні закони логіки.

Поняття про логічний закон. Основні риси правильного мислення: визначеність, послідовність, несуперечність і доказовість. Закони логіки – об'єктивні закони реальності у свідомості людини. Співвідношення законів формальної і діалектичної логіки.

Закон тотожності, його зміст і значення. Об'єктивна обумовленість і основний зміст тотожності як логічного обґрунтування будь-якого ствердження і висновки. Закон тотожності як закон однозначності думки і обґрунтування твердження. Логічні помилки, пов'язані з порушенням вимог закону в науковій та повсякденній діяльності людини, у різних галузях суспільного життя.

Закон протиріччя, його сутність та основні вимоги. Поняття логічного і реального протиріччя. Неприпустимість логічного протиріччя і об'єктивного – історичний сенс. Значення закону протиріччя для пізнання і практичної діяльності. Закон виключеного третього, його визначення і логічний смисл. Неможливість логічної “середини” і можливість реальної альтернативи. Сфера застосування даного закону, який забезпечує послідовність думки. Логічні помилки, які пов'язані із порушенням закону виключеного третього. Об'єктивні основи даного закону і його роль у пізнанні і практичній діяльності людини.

Закон достатньої підстави, його зміст, визначення та логічний смисл. Необхідність обґрунтування думки, доказовості істини. Доказовість – основа науки. Розуміння сутності даного закону. Співвідношення логічного обґрунтування і причинного зв'язку явищ і процесів. Логічні помилки, які пов'язані з порушенням вимог закону достатньої підстави. Значення даного закону для пізнання і практичної діяльності людей у різних сферах суспільного життя.

Тема 6. Умовивід.

6.1. Загальна характеристика умовиводів.

Загальне поняття про умовивід як складну форму мислення. Визначення умовиводу та його структура: посилки (засновки), вивідне знання (логічний наслідок), обґрунтовуючи знання (наукова основа). Логічний зв'язок між засновками і висновками. Види умовиводів: безпосередні та опосередковані. Дедуктивні та індуктивні умовиводи. Умовиводи за логічним квадратом. Поняття та типові приклади безпосередніх умовиводів: перетворення, обернення і протиставлення. Логічна і наукова значимість безпосередніх умовиводів. Роль умовиводів у юридичних доказах, соціальному захисті населення, педагогічному менеджменті, управлінській діяльності.

6.2. Дедуктивні умовиводи.

Визначення дедуктивного умовиводу. Дедукція як умовивід від загального до часткового. Механізм дедуктивного умовиводу: поширення загального положення на окремих випадках, підведення часткового випадку під загальне правило. Достовірність висновків дедуктивного умовиводу. Умовиводи із судження з відношеннями: умовиводи рівності, умовиводи ступеня. Фігури і модуси категоричного силогізму. Терміни категоричного силогізму: менший, більший і середній (medius), їх характеристика та символічний вираз. Більший і менший засновки. Аксиома силогізму, її об'єктивний зміст та формулювання. Скорочений силогізм (ентимема), його види. Складні силогізми (полісилогізми). Прогресивні і регресивні полісилогізми. Сорити. Епіхейрема. Умовні умовиводи. Чисто умовні та умовно-категоричні умовиводи, їх значення. Розділові умовиводи. Роль розділових умовиводів у логічному міркуванні, на практиці. Умовно-розділові умовиводи. Різновидності умовно-розділових умовиводів: дилема, трилема, полімема. Значення теорії силогізмів в науково-дослідницькій діяльності людей.

6.3. Індуктивні умовиводи.

Характеристика індукції як умовиводу від часткового до загального. Засновки і висновки в індукції та її побудова. Індукція та її види. Повна, неповна і наукова індукція. Повна індукція та її визначення. Засновки і висновки як склад повної індукції. Подвійність засновків. Достовірність висновків повної індукції. Випадки застосування повної індукції. Логічна структура, пізнавальна роль і сфера застосування повної індукції. Характеристика неповної індукції як умовиводу, в якому клас предметів досліджується не повністю. Види неповної індукції: популярна індукція, індукція через аналіз і відбір фактів, наукова індукція. Поняття наукової індукції як найдосконалішого виду індукції. Логічна основа висновку в науковій індукції, ймовірні і достовірні висновки. Індуктивні методи встановлення причинних зв'язків між явищами. Філософське розуміння причини та наслідку. Привід. Сукупність причин та змішування дій. Метод схожості. Метод різниці. Об'єднання методів схожості та різниці. Метод сукупних змін та його застосування. Метод залишків і його загальне правило. Взаємозв'язок дедуктивних та індуктивних умовиводів, їх роль у пізнанні.

6.4. Аналогія

Умовивід за аналогією (традукція). Місце аналогії в логічному мисленні. Структура аналогії. Аналогія і модель. Моделювання, спостереження і експеримент, їх взаємозв'язок. Моделювання, спостереження і експеримент предметів: аналогія властивостей і аналогія відношень. Види аналогії за ступенем достовірності умовиводу: строга аналогія, нестрога аналогія, хибка аналогія. Експлікативна функція аналогій. Умови підвищення ступеня достовірності в аналогіях. Історичні аналогії та паралелі. Значення історичних аналогій і паралелей на сучасному етапі розвитку нашого суспільства.

Тема 7. Гіпотеза.

Гіпотеза як форма розвитку знань. Гіпотеза як припущення і спосіб мислення. Факт, ідея, наукова проблема, гіпотеза, концепція і теорія як основні форми розвитку наукових знань. Логічна структура гіпотези – система суджень, понять, умовиводів та їх різних видів: індукції, дедукції, аналогії. Стадії процесу мислення в гіпотезі. Критерій істинності гіпотези. Гіпотеза як процес пояснення явища в цілому або його окремої складової. Види гіпотез за функціями в пізнавальному процесі: описові та пояснювальні. Види гіпотез в залежності від об'єкта дослідження: загальні, часткові, одиничні. Відносність цього поділу. Наукова гіпотеза та її роль в поясненні закономірностей розвитку явищ природи і суспільства. Робоча гіпотеза.

Версія та її види: загальна та часткова. Логічна структура версії. Версія як висновок індуктивного умовиводу. Моменти перевірки версій: дедуктивне виведення наслідків із висунутої версії; перевірка на практиці; логічне доведення істинності або хибності версії. Виведення і зібрання, отриманих із версій наслідків (фактів). Побудова гіпотези (версії). Аналіз і синтез фактів. Способи підтвердження гіпотези і версії. Шляхи і схема спростування гіпотези і версії. Роль гіпотези в системі наукових знань та в суспільному житті.

Тема 8. Логічні основи теорії аргументації.

Сутність логічної аргументації. Обґрунтування – один із основних принципів науки логічного мислення. Доказовість – необхідна умова розвитку науки. Факти і аргументи. Переконавання. Специфіка соціального та юридичного пізнання. Доведення. Структура доведення: теза, аргументи і демократизація. Прямі і непрямі доведення. Спростування, його основні види. Роль доведення і спростування в полеміці та плюралізмі думок. Логічна структура аргументації. Система правил аргументації: правила щодо тези, правила щодо аргументів, правила щодо демонстрації. Можливі помилки та їх запобігання. Софізми і парадокси. Паралогізми. Еклектика. Апорії. Антиномія. Роль науки в розв'язанні парадоксів і антиномії. Проблемні ситуації і диспути в загальноосвітній школі і вузах.

Тема 9. Мистецтво полеміки.

Логіка і мова. Мова як інформаційна система і засіб вияву логічних форм. Предметне і смислове значення мовних виразів. Мистецтво суперечки, або еристика. Риторика (теорії красномовства, ораторського мистецтва). Суперечка заради істини. Суперечка заради переконавання. Суперечка заради суперечки. Внутрішня суперечка. Дискусія, полеміка, диспут, дебати. Коректні та некоректні засоби ведення суперечки.

Значення і роль логіки в наукових дискусіях. Логічна мова – необхідна умова для досягнення істини в процесі полеміки. Причини зростання значення логічної мови в сучасному суспільно-політичному житті. Культура мови та роль логіки в її формуванні і розвитку.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль I				
1.	Предмет і значення	2	2	6

	логіки.			
2.	Історія логіки.	2	2	8
Модуль II				
3.	Поняття.	2	2	6
4.	Судження.	2	2	6
5.	Умовивід.	2	2	6
6.	Закони логіки.	2	2	6
Модуль III				
7.	Гіпотеза.	2	2	6
8.	Логічні основи аргументації.	2		6
9.	Мистецтво полеміки			10
Разом за курс - 90 год		16	14	60

Тематика семінарських занять.

Тема 1. Предмет і значення логіки. (2 год)

1. Визначення логіки як науки.
2. Роль мислення в процесі пізнання.
3. Поняття логічної форми.
4. Істинність і правильність мислення.

Тема 2. Історія логіки. (2)

1. Логіка Давньої Індії та Давнього Китаю.
2. Логіка Давньої Греції.
3. Логіка Середньовіччя (схоластична логіка) та епохи Відродження.
4. Логіка нового часу. Сучасна логіка.
5. Історія логіки в Україні.

Тема 3. Поняття. (2 год)

1. Поняття к форма мислення.
2. Види понять.

3. Відношення між поняттями та операції над поняттями.
4. Види поділу понять та правила поділу.
5. Види визначення понять, правила визначення понять.

Тема 4. Судження. (2 год)

1. Загальна характеристика судження.
2. Класифікація суджень. Прості судження.
3. Види суджень за кількістю та якістю. “Логічний квадрат”.
4. Склади судження та їх види.

Тема 5. Умовивід. (2 год)

1. Умовивід як форма мислення. Безпосередні умовиводи.
2. Опосередковані дедуктивні умовиводи. Складні силогізми, складноскорочені силогізми.
3. Умовні, розділові та умовно-розділові умовиводи.
4. Види індуктивних умовиводів.
5. Умовиводи за аналогією.

Тема 6. Основні закони логіки. (2 год)

1. Загальна характеристика основних законів мислення.
2. Закон тотожності.
3. Закон суперечності (несуперечності).
4. Закон виключеного третього.
5. Закони: достатньої підстави, подвійного заперечення, ідемпотентності, комунікативності, контрапозиції, асоціативності, дистрибутивності, де Моргана.

Тема 7. Гіпотеза. (2 год)

1. Гіпотеза як форма розвитку знань.
2. Види гіпотез: загальна і часткова. Робочі гіпотези, версії.
3. Побудова і доведення гіпотез.
4. Пізнавальна роль гіпотези. Типові приклади гіпотез в системі наукових знань.

Питання для самостійної роботи студентів.

1. Логіка як наука про закони і форми правильного мислення.
2. Логічна форма, її структура, основні терміни.
3. Логіка формальна і логіка діалектична, їх єдність.
4. Роль логіки у розвитку науки, підвищенні культури мислення.
5. Внесок філософських давніх Індії та Китаю в розвиток логіки.
6. Розвиток логіки в давній Греції.
7. Історія логіки періоду Середньовіччя, Відродження, Нового часу та їх представники.
8. Внесок українських мислителів в розвиток логіки.
9. Зміст і обсяг поняття.
10. Відношення між поняттями.
11. Правила поділу понять.
12. Види визначення понять.
13. Прості і складні судження.
14. Атрибутивні судження і судження з відношеннями.
15. Судження за модальністю.
16. Логічний аналіз висловлювань.
17. Основні риси правильного мислення: визначеність, послідовність, несуперечність і доказовість.
18. Закони логіки і їх діалектико-матеріалістичне розуміння.
19. Неможливість логічної “середини” і можливість реальної альтернативи.
20. Закони логіки – атрибут людського мислення.
21. Структура умовиводу: засновки, логічний наслідок, наукова основа.
22. Поняття дедуктивного умовиводу, його структура.
23. Проблема обґрунтованості індуктивних умовиводів, зв'язок з емпіричними узагальненнями.
24. Місце аналогії в логічному мисленні.
25. Гіпотеза як форма розвитку знань.
26. Побудова і доведення гіпотез.
27. Сукупність умов, яким повинна відповідати гіпотеза.
28. Типові приклади гіпотез в системі наукових знань.
29. Факти і аргументи.

30. Прямі і непрямі доведення.
31. Система правил аргументації.
32. Софізми і парадокси. Паралогізми. Еклектика. Апорії. Антиномія.
33. Предметне і смислове значення мовних виразів.
34. Мистецтво суперечки або еристика.
35. Риторика.
36. Дискусія, полеміка, диспут, дебати.
37. Діалоги в суспільно-політичному житті.
38. Логіка життєвих процесів.
39. Логічне спрямування професійної орієнтації в епоху глобалізації.
40. Логіка в навчанні та вихованні.

Питання до заліку.

1. Предмет логіки.
2. Значення логіки.
3. Поняття та уявлення.
4. Зміст і обсяг понять.
5. Види понять
6. Відношення між поняттями.
7. Операції над поняттями.
8. Види поділу понять.
9. Операція визначення поняття.
10. Судження як форма мислення.
11. Судження і речення.
12. Класифікація суджень.
13. Прості судження.
14. Відношення між судженнями. “Логічний квадрат”.
15. Роздільність термінів у судженні.
16. Складні судження.
17. Логіка предикатів.
18. Закон тотожності.
19. Закон несуперечності.
20. Закон виключеного третього.
21. Закон достатньої підстави.

22. Умовивід як логічна форма.
23. Види і форми умовиводів.
24. Безпосередні умовиводи.
25. Категоричний силогізм. Правила категоричного силогізму.
26. Фігури і модуси категоричного силогізму.
27. Складні силогізми.
28. Скорочений силогізм (ектимема).
29. Складноскорочений силогізм (сорит).
30. Умовні умовиводи.
31. Розділові умовиводи.
32. Умовно-розділові умовиводи.
33. Поняття індуктивного умовиводу. Види індукції.
34. Дедуктивні умовиводи.
35. Гіпотеза як форма розвитку знання.
36. Поняття аналогії. Види аналогії.
37. Логічна структура аргументації.
38. Сутність логічної аргументації.
39. Логічні помилки в процесі аргументації.
40. Суперечка, її види та форми.
41. Дискусія, полеміка, диспут, дебати.
42. Логіка Давньої Індії.
43. Логіка Давньої Греції.
44. Логіка Середньовіччя (схоластична логіка).
45. Логіка епохи Відродження.
46. Логіка Нового часу.
47. З історії логіки в Україні.
48. Сучасна логіка.
49. Логіка життя і логіка історії.
50. Логіка в наших професіях.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Гетманова А.Д. Логика. – М., 1995.
2. Жеребкін В.Є. Логіка. – Харків, 1999.
3. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки. – К., 1992.
4. Ішмуратов А.Т. Вступ до філософської логіки. – К., 1997.
5. Конверський А. Є. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. 3-тє вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
6. Конверський А.Є. Критичне мислення. - К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 340с.
7. Конверський А.Є. Логіка. – К., 1998.
8. Конверський А.Є. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. 6-тє вид. перероб. та доп.- К.: Центр учбової літератури, 2017. – 420с.
9. Конверський А.Є. Традиційна логіка. Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2020. – 408с.
10. Логіка для правознавців [Текст] : навч. посіб. / [О. О. Бандура, О. І. Гвоздік, В. М. Кравець та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. – 144 с.
11. Марценюк С.П. Логіка. Конспект лекцій. – К., 1990.
12. Марценюк С.П. Логіка. Курс лекцій. – К., 1993.
13. Сумарокова Л.М. Основи логіки. Навчальний посібник для юридичних вузів. – К.: Фенікс, 2011. – 236с.
14. Тофтул М.Г. Логіка. – К., 2002.
15. Хоменко І. В. Логіка: теорія та практика: Підручник. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 400 с.
16. Хоменко І.В. Логіка-юристам. – К., 1997.
17. Хоменко І.В., Алексюк І.В. Основи логіки. – К., 1996.

Допоміжна література:

1. Берков В.Ф. Логика: задачи и упражнения, практикум. – Минск, 1998.
2. Бузук Г.Л. Логика и компьютер. – М., 1995.
3. Волошко І.М., Семенов І.С. Практикум з логіки. – К., 1993.
4. Гарднер М. А ну-ка догадайся. – М., 1985.
5. Горский Д.П., Ивин А.А., Никифоров А.Л. Краткий словарь по логике. – М., 1991.
6. Ивлев Ю.В. Логика. Сборник упражнений. – М., 1999.
7. Кирилов В.И., Орлов Г.А., Фокина Н.И. Упражнения по логике. – М., 1999.
8. Кондаков Н.И. Логический словарь. – М. Сов. Энциклопедия, 1990.
9. Кэррол Л. Логическая игра. – М., 1991.
10. Сборник упражнений по логике. – Изд-во БГУ , 1990.

Інформаційні ресурси:

1. http://www.immsp.kiev.ua/postgraduate/Biblioteka_trudy/Logika_tradic_Konverskiy_2008.pdf - Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 536 с
2. <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/pdf> - Шепетяк О. М. Логіка. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Олег Шепетяк. – Київ: Фенікс, 2015. – 256 с.
3. http://www.dut.edu.ua/uploads/1_710_55829258.pdf - Хоменко І. В. Логіка: теорія та практика: Підручник. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 400 с.
4. <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1702/1/%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%9A%D0%90%20%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%BA%D0%BO.pdf> - Логіка для правознавців [Текст] : навч. посіб. / [О. О. Бандура, О. І. Гвоздік, В. М. Кравець та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. – 144 с